
Lesbrief

Workshop Studie In Zicht

Lesvorm : Workshop
Leerlijn : Klaar voor later
Doelgroep : Bovenbouw havo/vwo
Duur : 45 minuten

Studie in Zicht

VAN SCHOOL NAAR STUDIE NAAR EERSTE BAAN

Studeren is een investering in je toekomst.
Keuzes van nu hebben gevolgen voor later

Deze instructie bestaat uit twee delen: de 'voorbereiding' met informatie ter voorbereiding op de workshop en het deel 'workshop' waarin stap voor stap uitgelegd wordt hoe je de workshop geeft aan de hand van de opzet van de bijbehorende PPT-presentatie.

I Voorbereiding

Doel van de workshop

Studeren is leuk, maar studeren betekent ook dat je financieel verantwoordelijke keuzes moet maken. De workshop Starters Helpen Starters biedt aankomende studenten inzicht in de financiële dilemma's die bij studeren komen kijken en de mogelijkheden om van studeren daadwerkelijk een investering in de toekomst te maken. Het bijbehorende online Financieel Studieplan geeft meer inzicht in hun inkomsten en uitgaven tijdens de studie. Samengevat is de boodschap van de workshop: 'Realiseer je dat keuzes voor en tijdens je studie gevolgen hebben voor later. Dus denk na, kies bewust, maak een plan'.

Voorbereiden workshop

Doel is jongeren op een leuke manier aan het denken te zetten over geldzaken om zo de financiële zelfredzaamheid van jongeren te vergroten. Deze lesbrief helpt je met het voorbereiden en het geven van de workshop.

De benodigde voorbereiding bestaat uit het bestuderen van deze lesbrief en de PPT-presentatie. Daarnaast zorg je ervoor dat je het benodigde materiaal hebt om de workshop te geven. Verder is het nuttig om de PPT-presentatie een keer te oefenen en de 3 video's in de PPT-presentatie van tevoren te bekijken.

Benodigd materiaal

- Lesbrief
- PPT-presentatie op USB
- Kleurenwaaiers/gekleurde vellen per leerling (iedere leerling heeft een groen, rood, geel en blauw vel nodig)
- Internetverbinding en beamer/digibord (in verband met de video's in de PPT)

II De workshop (duur: 45 minuten)

Slide 1: Studie In Zicht - Van school naar studie naar eerste baan (<1 minuut)

Doel: Introductie van workshop Studie In Zicht

- Vertel waar de workshop Studie In Zicht over gaat: De workshop Studie In Zicht biedt aankomende studenten inzicht in de financiële dilemma's die bij studeren komen kijken en de mogelijkheden om van studeren daadwerkelijk een investering in de toekomst te maken.

Slide 2: Stelling – Hou je bij je studiekeuze rekening met een baan in de toekomst? (2 minuten)

Doel: interactie stimuleren en leerlingen laten nadenken over hoe zij hun toekomst zien wat betreft werk.

- Licht toe dat je graag wil weten hoe leerlingen tegen bepaalde zaken aankijken en dat je ze daarom in deze workshop een aantal stellingen en vragen voor gaat leggen. De kleuren van de bullets voor de antwoorden bij de stellingen corresponderen met de 4 geldtypes uit de Geldtype Test op de Edgie website: Trendsetter, Regelaar, Levensgenieter en Toekomstplanner. Wijs de studenten erop dat, als ze na deze workshop benieuwd zijn naar welk geldtype zij zijn, ze deze test kunnen doen op Edgie.nl.
- Introduceer de stelling en vraag de leerlingen hun keuze aan te geven m.b.v. het opsteken van de kleurenwaaier.
- Vraag evt. aan een of twee leerlingen waarom hij/ zij dit antwoord gekozen heeft.

Slide 3: Vraag - Wat ga je verdienen met die baan? (2 minuten)

Doel: achterhalen of de leerlingen een reëel beeld hebben van hun toekomstige salaris en bestedingsruimte.

- Leg de vragen aan een of meerdere leerlingen voor. Probeer de leerlingen ook op elkaar te laten reageren door vragen te stellen als 'Denk jij dat ook?', 'Wie denkt wat anders?', etc.
- Vertel over jouw eigen startsalaris en bestedingsruimte (netto maandsalaris, vaste lasten etc.).

Slide 4 of 5: Graphic - Startsalaries HBO of WO (2 minuten)

Doel: reëel beeld geven van startsalaris

- Let op: Van deze slide over startsalaries zijn twee versies: een slide met startsalaries van HBO- studenten (slide 4) en een slide met startsalaries van WO-studenten (slide 5). Gebruik voor havo-leerlingen alleen de HBO-slide. Voor vwo-leerlingen kunnen beide versies interessant zijn.
- Vraag aan de leerlingen of het startsalaris hoger of lager is dan ze verwacht hadden.
- Vertel dat het in het algemeen zo is, dat hoe hoger je opleidingsniveau, hoe hoger je startsalaris en toekomstig salaris. WO-masters verdienen gemiddeld 1,5 keer zoveel als hbo'ers en 2 keer zoveel als mbo'ers. Heb je alleen een bachelor diploma van hbo of wo? Dit staat ongeveer gelijk aan het opleidingsniveau eronder: dus het salaris van een wo-bachelor is ongeveer vergelijkbaar met die van een hbo-master. En het salaris van een hbo-bachelor met die van een mbo'er.

- Vertel over jouw eigen startsalaris. Bijvoorbeeld: Viel dit mee of viel dit tegen? Kan je er goed van rondkomen?

Slide 6: Video - Startsalarij (4 minuten)

Doel: laten zien waar toekomstige werkgevers op letten bij het selecteren van young professionals en waar je als student in zou kunnen investeren tijdens je studie.

- Introduceer de video heel kort: Startsalarij zijn niet voor iedereen gelijk, maar hangen af van ervaring en opleiding.
Inhoud video: verschillende recruiters vertellen hoe zij te werk gaan bij de selectie van starters: ze letten o.a. op kennis (studie), vaardigheden (persoonlijke ontwikkeling door o.a. werkervaring, buitenland ervaring, organisatorische ervaring, reizen etc.) en houding (hoe presenteert iemand zich?). Ook wordt er ingegaan op afspraken die binnen een bedrijf kunnen gelden voor het bepalen van startsalarissen. Het filmpje sluit met af met de vraag: 'Studie is dus een voorbereiding op een baan. En daarbij moet je al vroeg een aantal afwegingen maken: op kamers, studentenvereniging, buitenland. En wat betekent dat eigenlijk voor mij?'
- Gebruik bijv. de laatste zin van de video om de brug naar het volgende onderdeel te slaan: de dilemma's die je wellicht tijdens je studie tegen zult komen.

Slide 7: Vraag – Wel of niet op kamers? (2 minuten)

Doel: leerlingen laten nadenken over keuzes die tijdens hun studententijd op hun pad kunnen komen. Ze hiermee laten realiseren dat keuzes die je tijdens je studie maakt je toekomst mede bepalen.

- Leg de vragen aan een of meerdere leerlingen voor. Probeer ook door te vragen. Waarom kiezen ze hiervoor?
- Vertel over jouw eigen ervaring. Heb je op kamers gewoond? Waarom wel of niet? Wat waren de voor- en nadelen van je keuze? Als je op kamers hebt gewoond, wat voor sociale vaardigheden heb je daar dan door ontwikkeld (denk aan flexibiliteit, weerbaarheid, improvisatievermogen, zelfstandigheid)? Vraag of de leerlingen ideeën hebben hoe het op kamers wonen minder duur kan worden? Voorbeelden:
 - Gezamenlijk koken kan de kosten voor eten flink verlagen;
 - Kijk voor meubels eens op zolder bij familie en vrienden of in de 2e handwinkel;
 - Wijs ze ook op een inboedelverzekering voor geval er brand uit breekt. Kost niet veel per maand, maar kan je wel veel gedoe besparen.

Slide 8: Stelling – Word je lid van een studentenvereniging of actief in een bestuur? (2 minuten)

Doel: leerlingen laten nadenken over keuzes die tijdens hun studententijd op hun pad kunnen komen. Ze hiermee laten realiseren dat keuzes die je tijdens je studie maakt je toekomst mede bepalen.

- Introduceer de stelling en vraag de leerlingen hun keuze aan te geven m.b.v. het opsteken van de kleurenwaaier.

- Vraag evt. aan een of twee leerlingen waarom hij/ zij dit antwoord gekozen heeft.
- Vraag hen waarom het interessant kan zijn om wel actief te worden naast je studie (denk aan organisatorische ervaring, communicatieve en leidinggevende vaardigheden, etc.).

Slide 9: Vraag – Werken naast je studie? (2 minuten)

Doel: leerlingen laten nadenken over keuzes die tijdens hun studententijd op hun pad kunnen komen. Ze hiermee laten realiseren dat keuzes die je tijdens je studie maakt je toekomst mede bepalen.

- Leg de vragen aan een of meerdere leerlingen voor. Probeer ook door te vragen. Waarom kiezen ze hiervoor?
- Vraag wie er nu al een bijbaantje heeft en of ze dat willen houden als ze gaan studeren. Zo ja, hoe kwam je daar aan, hoeveel verdien je ermee en wat leer je ervan? Vraag de leerlingen hoe een bijbaantje je later kan helpen bij het vinden van een baan na je studie?

Slide 10: Stelling – Waar ga je stage lopen en doe je internationale ervaring op? (2 minuten)

Doel: leerlingen laten nadenken over keuzes die tijdens hun studententijd op hun pad kunnen komen. Ze hiermee laten realiseren dat keuzes die je tijdens je studie maakt je toekomst mede bepalen.

- Introduceer de stelling en vraag de leerlingen hun keuze aan te geven m.b.v. het opsteken van de kleurenwaaier.
- Vraag evt. aan een of twee leerlingen waarom hij/ zij dit antwoord gekozen heeft.
- Vertel over jouw eigen ervaring. Heb jij stage gelopen en/of ben je naar het buitenland geweest? Zo ja, wat heb je gedaan, waar en waarom? Wat heb je ervan geleerd en wat heeft het je opgeleverd? Denk bij een stage aan relevante werkervaring, het verkennen van een branche en het vergroten van je netwerk. Denk bij studeren in het buitenland behalve aan internationale banen ook aan levenservaring en zelfredzaamheid.
- Geef bijv. als brug naar het volgende onderdeel aan dat sommige keuzes geld opleveren (bijbaan) en anderen geld kosten. Tijd voor een voorbeeldbegroting van een willekeurige student om meer inzicht in de inkomsten en uitgaven van een student te krijgen.

Slide 11 – Voorbeeldbegroting (kosten per maand) (2 minuten)

Doel: leerlingen inzicht geven in wat kosten zijn die bij het studentenleven komen kijken en hoe een voorbeeldbegroting eruit kan zien. Deze voorbeeldbegroting is gebaseerd op wat uit- en thuiswonende studenten gemiddeld uitgeven aan deze uitgavenposten (Nibud Studentenonderzoek 2011-2012).

- Wijs op de verschillen in uitgavenposten tussen uit- en thuiswonende studenten.

Slide 12: Graphic – Gemiddeld inkomen student (per maand) (2 minuten)

Doel: leerlingen inzicht geven in mogelijke inkomstenbronnen en het gemiddelde inkomen van een uit- en thuiswonende student. De bedragen van deze gemiddelde inkomens zijn afkomstig uit het Nibud Scholierenonderzoek 2001-2012.

- Licht toe wat gangbare bronnen van inkomsten zijn voor studenten (ouderlijke bijdrage, aanvullende beurs, collegegeldkrediet, DUO lening, bijbaan) en wijs op bronnen van inkomsten waar minder vaak aan gedacht wordt (belastingteruggave, stagevergoeding, inkomsten uit eigen bedrijf, zorgtoeslag, huurtoeslag).
- Vertel wat het gemiddelde inkomen van uit- en thuiswonende studenten is (zie slide). Uiteraard zijn er studenten die het met minder inkomsten moeten doen of die veel meer te besteden hebben, maar deze bedragen geven wel een goed idee van wat een reëel inkomen is voor een uit- en thuiswonende student.

Slide 13: Video - CV (4 minuten)

Doel: laten zien waar toekomstige werkgevers op letten bij het beoordelen van je cv.

- Introduceer de video heel kort: Op kamers wonen, het lidmaatschap van een studentenvereniging, stage lopen en in het buitenland studeren: allemaal keuzes die geld kosten. Is het dan, behalve leuk, wel zinvol om te doen? Wat levert het op? Goed om te horen wat recruiters daarover zeggen in de volgende video.
Inhoud video: verschillende recruiters vertellen waar zij op letten bij de selectie van cv's. Het filmpje sluit met af met: 'Dus als het bij je past, is het goed voor je carrière om een bijbaan te hebben die in lijn ligt met je toekomstige baan. Maar wat als je dan te weinig inkomsten hebt, waar haal je dan geld vandaan? Is lenen misschien een optie?'
- Gebruik bijv. de laatste zin van de video om de brug naar het volgende onderdeel te slaan: de vraag hoe de studenten denken over lenen.

Slide 14: Stelling – Via DUO kun je maximaal €1016,71 lenen. Wat doe je? (2 minuten)

Doel: leerlingen laten nadenken over keuzes die tijdens hun studententijd op hun pad kunnen komen. Ze hiermee laten realiseren dat keuzes die je tijdens je studie maakt je toekomst mede bepalen.

- Introduceer de stelling en vraag de leerlingen hun keuze aan te geven m.b.v. het opsteken van de kleurenwaaier.
- Vraag evt. aan een of twee leerlingen waarom hij/ zij dit antwoord gekozen heeft.

Slide 15: Hoe werkt een DUO-lening (na 1 sept '15?) (2 minuten)

Doel: Op grote lijnen inzicht geven in hoe een DUO-lening werkt.

- Vertel aan de hand van de slide wat er in het studiefinancieringsstelsel bepaald is over de lening, de rente en het aflossen.
- Willen leerlingen meer weten? Verwijs ze dan naar de 'Geldwijzer studenten' van Nibud (te bestellen via Nibud.nl) en DUO.nl. Deze workshop is namelijk niet bedoeld om het

studiefinancieringsstelsel precies uit te leggen, maar om ze wegwijs te maken in de financiële dilemma's die bij studeren kunnen komen kijken.

Slide 16: Risico's van maximaal lenen 'omdat het kan' (3 minuten)

Doel: Leerlingen ervan bewust maken dat een studielening een goede investering kan zijn, maar ook een behoorlijke impact op je budget kan hebben.

Vertel dat het aantrekkelijk kan lijken om maximaal te gaan lenen bij DUO, maar dat er ook nadelen aan kleven. Vraag ze wat die nadelen volgens hen zijn.

Slide 17: Graphic – Wat kost lenen? (2 minuten)

Doel: Leerlingen een indruk geven hoe het terugbetalen van een lening er uit kan zien, bij verschillende leenbedragen en salarissen.

De regeling voor terugbetaling in het nieuwe leenstelsel is vrij complex. We willen graag voorkomen dat de gastles hier teveel op in gaat.

In kern volstaat het om toe te lichten:

- Je betaalt in 35 jaar terug, met ingang van twee jaar na je afstuderen.
- Het bedrag dat je moet terugbetalen is afhankelijk van je leenbedrag en van je inkomen.

Leerlingen die hier meer over willen weten kunnen bij DUO en bij Nibud tools en nadere toelichting vinden.

Achtergrondinformatie voor de docent:

DUO berekent al rente over je DUO-lening vanaf de eerste maand na de uitbetaling van die lening. Zolang je nog recht hebt op studiefinanciering, wordt het rentepercentage elk kalenderjaar opnieuw vastgesteld. De terugbetalingsperiode van je DUO-lening begint nadat je voor het laatst studiefinanciering hebt ontvangen: op 1 januari volgend op het einde van je studiefinanciering. Je lening wordt dan een schuld. Vanaf dat moment wordt de rente over je schuld steeds voor 5 jaar vastgesteld. De rente is op dit moment historisch laag, maar dat kan er over 4 jaar weer heel anders uit zien. In het verleden (1993) is de rente bijvoorbeeld 9,94% geweest. Lage rentes uit het verleden bieden dus geen garanties voor de toekomst.

Het terugbetaalbedrag wordt afgetopt op 4% van je salaris boven het minimum inkomen.

Slide 18: Video – Hoe diep kun je gaan? (4 minuten)

Doel: op een ludieke manier laten zien hoe makkelijk je op krediet kan kopen en waar dit toe kan leiden.

- Introduceer de video heel kort: Je kunt op verschillende manieren met keuzes omgaan...
Inhoud video: een student (gespeeld door acteur Manuel Broekman) besluit samen met zijn vrienden dat de muren van zijn studentenkamer wat aankleding nodig hebben...
N.B. de kwaliteit van de video is matig omdat deze gemaakt is met een verborgen camera.

- De video spreekt voor zich. Ga direct door naar de volgende slide met de stelling die op de video aansluit.

Slide 19: Stelling – Kopen op afbetaling kan in veel winkels. Zou jij dat ook doen? (2 minuten)

Doel: discussie openen of kopen op afbetaling acceptabel is.

- Introduceer de stelling en vraag de leerlingen hun keuze aan te geven m.b.v. het opsteken van de kleurenwaaier.
- Vraag evt. aan een of twee leerlingen waarom hij/ zij dit antwoord gekozen heeft.
- Vertel over jouw eigen ervaring en wat je hier van geleerd hebt en/of wat dit jou opgeleverd heeft.

Slide 20: Afsluiting – Hoe kom jij financieel je studie door? Wat moet je nu echt onthouden? (1 minuut)

Doel: Nog even kort stilstaan bij de belangrijkste boodschap van de workshop: 'Realiseer je dat keuzes van nu gevolgen hebben voor later. Dus denk na, kies bewust, maak een plan'.

- Vertel dat je (bijna) aan het einde gekomen bent van de workshop en vraag een leerling wat hij/zij onthoudt van deze workshop. Vat daarna nog even de belangrijkste boodschap van de workshop samen: : 'Realiseer je dat keuzes van nu gevolgen hebben voor later. Dus denk na, kies bewust, maak een plan'.
- Om leerlingen te helpen bij het maken van zo'n plan, is samen met studenten het Financieel Studieplan ontwikkeld. Vertel kort wat het Financieel Studieplan is, wat je ermee kan en waar je het Financieel Studieplan kunt vinden: www.financieelstudieplan.nl

Slide 21: Vervolg– Hoe kom jij financieel je studie door? Aan de hand van korte vragen (< 1 minuut)

Doel: Laten zien dat het Financieel Studieplan heel snel en eenvoudig in te vullen is.

Vertel dat het Financieel Studieplan heel snel en makkelijk in te vullen is. Het begint met een paar korte vragen in 5 stappen.

Slide 22: Vervolg– Hoe kom jij financieel je studie door? Jij en een vergelijkbare student (< 1 minuut)

Doel: Laten zien dat je jezelf met het Financieel Studieplan kan vergelijken met andere studenten.

Nadat je de eerste 5 stappen hebt ingevuld, kun je je verwachte inkomen, uitgaven en eventuele studielening vergelijken met die van andere vergelijkbare studenten. Op deze manier kan je zien waar jij meer of juist minder geld aan denkt uit te geven. Of kijken of andere studenten meer verdienen, een hogere bijdrage van hun ouders krijgen of meer lenen dan jij. Wil je hierna nog beter weten hoe jij ervoor staat? Dan kan je een persoonlijk financieel plan maken.

Slide 23: Vervolg– Hoe kom jij financieel je studie door?

Mijn inkomsten (< 1 minuut)

Doel: Laten zien dat je met het Financieel Studieplan heel makkelijk een begroting voor jezelf maakt.

In het persoonlijk financieel plan kan je heel eenvoudig je inkomsten en uitgaven invullen. Alle mogelijke inkomstenbronnen en uitgavenposten staan erin. Je hoeft alleen nog het bedrag te selecteren of in te vullen. Hierdoor heb je snel een heel compleet overzicht. Bovendien worden ook nog handige tips en links naar websites gegeven, die je helpen om minder geld uit geven of meer geld over te houden. Wellicht ben je van plan te lenen. Het is lastig in te schatten wat de gevolgen daarvan zijn voor na je studie. Het Financieel Studieplan geeft een inschatting van hoeveel je straks moet betalen en hoe dit zich verhoudt tot het startsalaris dat je straks zult ontvangen.

Slide 24: Vervolg– Hoe kom jij financieel je studie door?

Startersbegroting (< 1 minuut)

Doel: Laten zien dat het Financieel Studieplan ook inzicht geeft in wat je lening betekent na je studie.

Met het Financieel Studieplan kan je ook een kijkje krijgen in de situatie na je studie. Met behulp van een voorbeeldbegroting kan je zien met wat voor inkomsten en uitgaven je rekening moet houden na je studie.